

Berättelsen om Olof Jonsson Forsberg och Karin Bengtsdotter

Det här är berättelsen om Olof och Karin som föddes samma år på två olika platser i Värmland mitt i den stora förändringens århundrade. Vid den här tiden skulle allt tillverkas inom landet. *Nyttan* är det stora modeordet. Järnbruken i Värmland var inte stora men de var många. Olof fick tidigt lära sig smedyrket. Ett yrke som Olofs söner och deras söner i sin tur utövade vid flera bruk i Värmland och Dalsland.

Olof Jonsson Forsberg föddes 1752 i den lilla byn Persby strax norr om Torby. Han växte upp tillsammans med sin mor Gertrud Arvidsdotter och hennes far Arvid Engelbrektsson. Gertrud var aldrig gift med Olofs far Jon Jonsson. Förmodligen lämnade han sitt arbete i Persby som dräng innan Olof föddes.

Redan som 13 åring arbetar Olof som lärgosse hos mästersmeden Peter Nyqvist på Vägsjöfors bruk norr om Torsby. Vid 16 års ålder är Olof Jonsson lärdräng under mästare Erik Olofsson Kuse på Rinnefors bruk. 1777 gifter sig Olof med Karin Bengtsdotter i Boda kyrka. De har hunnit bli 25 år. Vid vigseln arbetade Karin som piga vid Rinnefors bruk.

Vid sin tid i Rinnefors fick Olof och Karin sönerna Johan 1778, Bengt 1779 och dottern Maria 1781. Bägge sönerna blir smeder. Bengt återvänder 1805 till Rinnefors bruk som spiksmidsmästare.

Enligt "Tusen svenska hamrar och järnbruk, anlagda ca 1540-1870" av Kjell G Åberg 1994 så anlades Brunsbergs bruk i Brunskog 1648 och lades ner 1882. Medan Rinnefors bruk i Boda anlades 1695 och nedlades 1868.

Karin som var jämnårig med Olof föddes i Strand. Dopvittnen var Jon Knutsson i Strand och hans hustru Anna Börjesdotter. Även Karins mor Ingrid Nilsdotter (född 1719) och hennes mormor Anna Bryntesdotter (född 1679) föddes i Strand. Förmodligen i samma hus. Karins far Bengt Persson kom från Gunnarsby torp på motsatta sidan av sjön Värmeln. 1743 gifter sig Bengt med änkan Ingrid Nilsdotter. Ingrid var tidigare gift med *dannemannen* Nils Nilsson som dör endast 35 år gammal. Ingrid och Bengt fick 6 barn tillsammans. Fyra söner och två döttrar. Karin var deras äldsta dotter.

Strand ligger vackert beläget vid den sjön Värmeln inte långt ifrån Rinnefors. Sjön Värmeln har förmodligen gett namn till landskapet Värmland. Vid den här tiden bodde det ca 120 personer i Strand. Det fanns 8 egendomar och minst lika många torp. Husen låg tätt efter bygatan.

1781 lämnar Olof och Karin Rinnefors bruk med sina tre barn för ett nytt arbete vid Billingsfors bruk. I Billingsfors tar Olof namnet Forsberg. Olof blir anställd som ämnessmed Nr 1, Mästersmed och Järnmanufactorie. Olof finns med i boken "Gamla Steneby" kapitlet om "Smederna på Billingsfors bruk". Där står: att smed nr 149 heter Olof Jonsson Forsberg. Olof arbetar som mästersven i Billingsfors fram till 1797. I Billingsfors föds dottern Cajsa (1783), Nils (1785), Olof (1787), Olof (1789), Anna-Lisa (1791), Brita Stina (1794), Maria Cecilia (1797). Även sönerna Nils och Olof blir smeder.

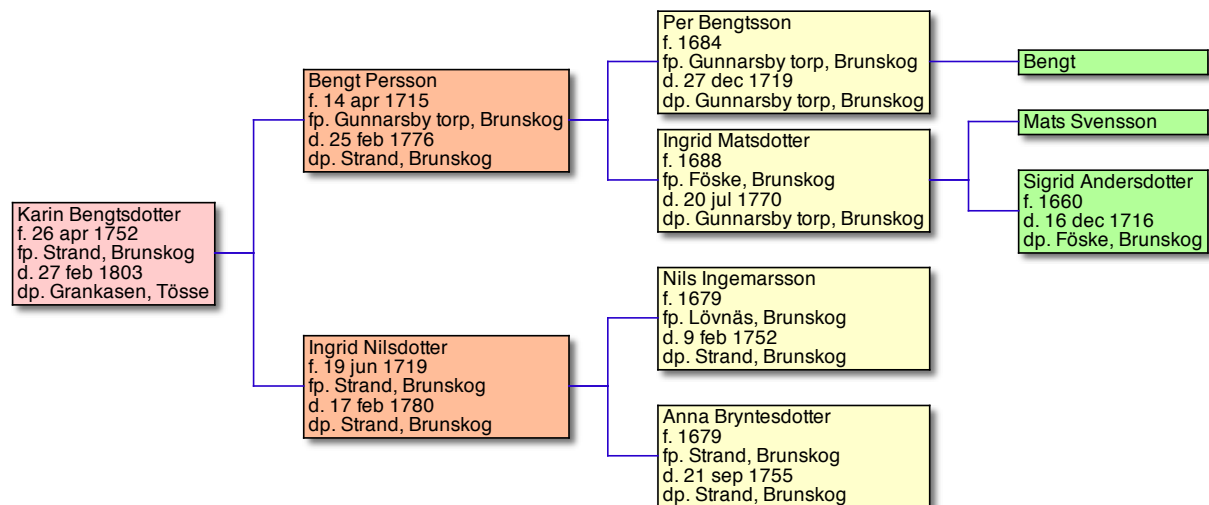
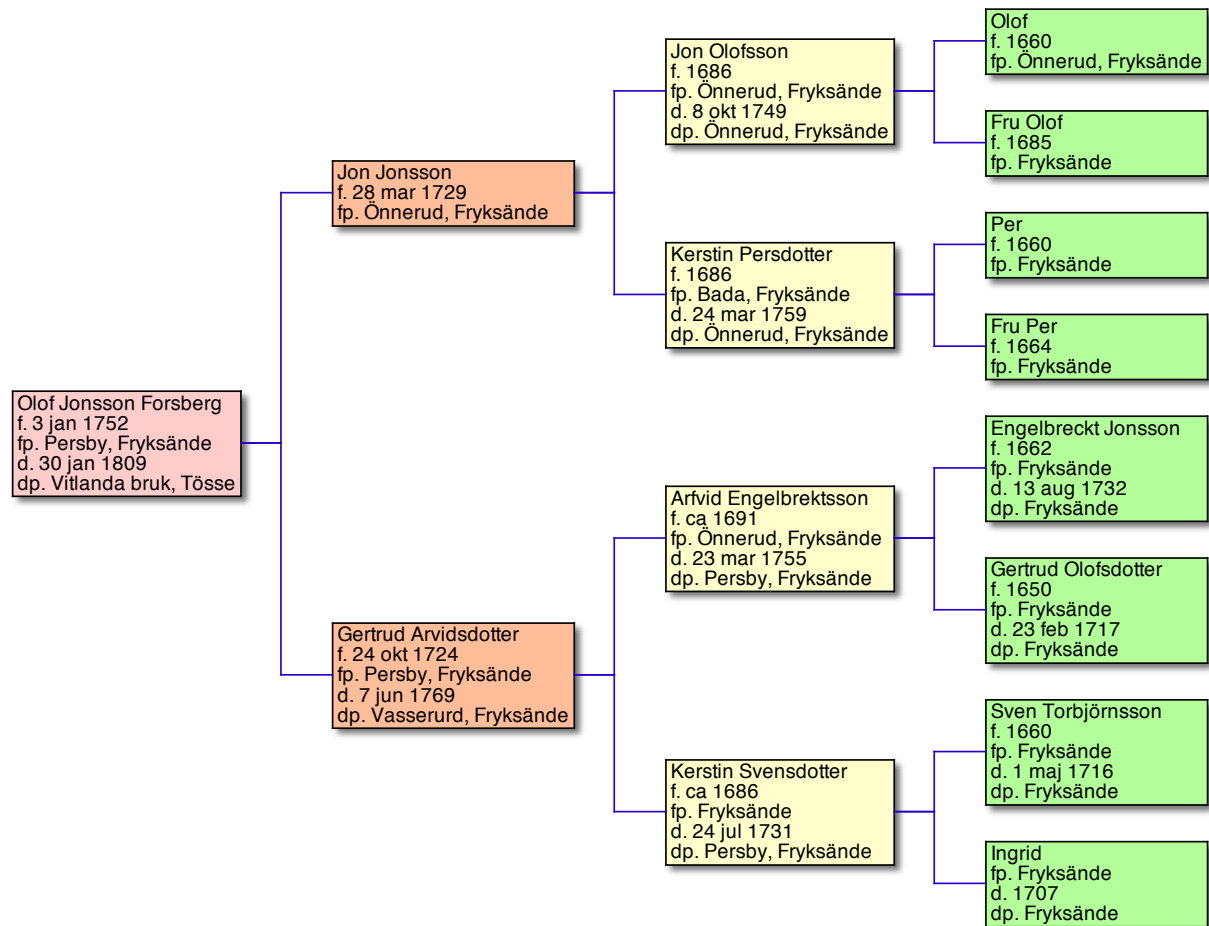
Anledningar till att familjen flyttade till Billingsfors kan vara flera. Billingsfors var ett större bruk där Olof förmodligen fick bättre betalt som mästersven. I Dalsland fanns det vid den här tiden fortfarande mycket skog, en viktig råvara för järnindustrin.

1794 flyttar Olof med sin familj till Hwitlandas övre bruk som låg vid Vitlanda ån nära Tösse. Manufaktursmedjan för förädling av stångjärnet hade redan lagts ned. Det övre bruket fanns kvar ända fram till 1861. Året efter lades nedre bruket ned. Idag finns inga rester kvar från något av bruken.

1691 utfärdades privilegium till Johan Meijer på en stångjärnshammare och 2 härdar, sökanden fick 6 års skattefrihet för bruket. Vitlanda bruk kom igång först 1693 med tillstånd för en tillverkning av 600 skeppund.

Karin blev 50 år. 1803 avlider hon i hög feber. Olof levde fram till 1809. Han hann vara med när sonen Bengt Forsberg gifte sig med Maria Uggren i Tösse prästgård 1804. Bengt hade fått sitt namn efter Karins far Bengt Persson i Strand. Bengt och Maria fick tillsammans 12 barn. De föddes när Bengt arbetade som smed vid Vitlanda bruk, Billingsfors bruk, Rinnefors bruk, Hillringsbergs Manufactur Werk, Träskogs bruk, Glasfors bruk och Lisefors bruk. 6 söner blev smeder. En av sönerna blev senare rådman i Hjo. Bengt slutade som smed vid Hanefors bruk. Sonen Olof följde med föräldrarna för att arbeta som smed tillsammans med sin far vid Hanefors bruk. Bengt Forsberg och Maria Uggren blev, för den tiden mycket gamla, 86 respektive 84 år. Olof och Karin fick minst 27 barnbarn.

Krister Forsberg

Olof och Karins anträd. Förklaring: f. = hämtat från födelseboken, d. = hämtat från dödboken